

CZESŁAW TAŃSKI

Życiorys

Czesław Tański - (ur. 17 lipca 1862 w Pieczyskach, zm. 24 lutego 1942 w Olszance) – polski artysta malarz, wynalazca, konstruktor lotniczy, pionier szybownictwa i popularyzator lotnictwa w Polsce. Nazywany jest ojcem polskiego lotnictwa.

Urodził się w majątku Pieczyska w ubogiej rodzinie ziemiańskiej, ze związku Adama oraz Celiny z Żołdowiczów. Dokładna data urodzenia nie jest znana, istnieją nawet rozbieżności co do roku urodzenia (oprócz 1862 r. podaje się także lata 1861 i 1863 r.). Jego ojciec brał udział w powstaniu styczniowym; więziony i gnębiony kontrybucjami, podupadł materialnie. Czesław Tański był ojcem inżyniera Tadeusza Tańskiego. Miał brata Maurycego ur.1858 oraz siostrę Marię Helenę ur.1861.

W 1892 roku Czesław Tański znalazł się w Moskwie, gdzie urodził się jego syn Tadeusz Tański. Gdy dowiedział się o urodzeniu dziecka wrócił do Polski. W 1898 roku Tański mieszkał w Janowie Podlaskim skąd wyjechał do Warszawy. Tam wraz z prekursorem polskiej literatury fantastyczno-naukowej Władysławem Umińskim, Władysławem Kocenty-Zielińskim oraz Julianem Łukawskim założył w tym roku "Kółko Awiatyczne". W 1901 roku wyjechał do Paryża, gdzie kontynuował studia malarskie w Akademii Sztuk Pięknych Julienu, zdobywając parę odznaczeń i nagród za swoje prace. W późniejszych latach znalazł syna Tadeusza Tańskiego w Paryżu, którego wcześniej zostawił z żoną.

Grób Czesława Tańskiego znajduje się w Puszczy Mariańskiej, gdzie jest patronem miejscowego liceum.

Malarstwo

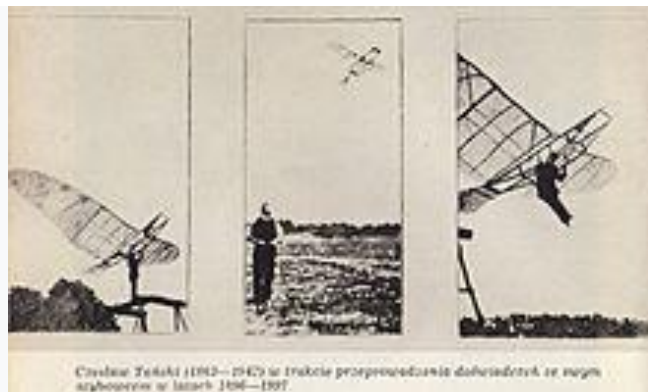
Zainteresowanie sztuką zaszczerpiła mu prawdopodobnie matka Celina, która była uczennicą malarza Aleksandra

Lessera. Przyszły malarz kształcił się w Szkole Rysunków założonej przez Wojciecha Gersona oraz Aleksandra Kamińskiego w Warszawie. Po jej ukończeniu otrzymał stypendium artystyczne im. Korwina-Szymanowskiego i w roku 1882 wyjechał na dalsze studia do Akademii Sztuk Pięknych w Monachium (Malschule: od 8 II 1882 r.).

Malował przeważnie akwarele: pejzaże, sceny rodzajowe, batalistyczne, portrety, akty.

Działalność konstruktorska

Pasją życia Czesława Tańskiego stało się lotnictwo. Od 1893 zajmował się budową udanych modeli latających o napędzie gumowym. Pod wpływem wiadomości o próbach z szybowcem Otto Lilienthala, w 1895 zbudował własny szybowiec o 7 m² powierzchni skrzydeł oraz masie 18 kilogramów, który nazywał „Lotnią”. Szybowiec ten konstruktor później udoskonalał.



Czesław Tański podczas prób lotni własnych konstrukcji w latach 1896-1897

W czerwcu 1896 roku w miejscowości Wygoda koło Janowa Podlaskiego dokonał na nim kilku skoków długości 20-40 metrów, początkowo startując pod wiatr z rusztowania o wysokości kilku metrów, a następnie biegnąc z "Lotnią" pod wiatr. Kontrowersje wśród badaczy wywołuje informacja, że udało mu się wykonać 30-metrowy lot z płaskiego terenu, który miał być pierwszym w historii szybownictwa wzlotem tego typu.

Uważana jest ona za przesadzoną z uwagi na ograniczenia wynikające z konstrukcji lotni (według Andrzeja Glassa). "Lotnia" została później przekazana do Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, gdzie uległa zniszczeniu podczas obrony Warszawy we wrześniu 1939. Przeprowadzone przez Tańskiego próby wzlotów były pierwszymi próbami tego rodzaju w Polsce.

W latach 1905-1907 Tański zainteresował się śmigłowcami. Po udanych próbach z modelami, w 1907 zbudował prototyp śmigłowca (nazwanego śrubowcem), o dwóch przeciwbieżnych dwułopatowych wirnikach napędzanych siłą mięśni za pomocą korby. Nieudane próby z 1908 wykazały, że siła mięśni jest niewystarczająca do podniesienia go w powietrze. W 1909 Tański zamontował na swoim śmigłowcu dwucylindrowy silnik spalinowy Anzani o mocy 2,5 KM. Z powodu braku chłodzenia i małej mocy silnik przegrzewał się, a uniesienie człowieka wciąż nie było możliwe. Śmigłowiec ten nie miał ponadto przyrządów sterowniczych. Po tym niepowodzeniu Tański zaprzestał prób ze śmigłowcem, który w 1934 został również przekazany do zbiorów Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie i tam uległ zniszczeniu podczas powstania warszawskiego, kiedy muzeum spłonęło.



Replika lotni Czesława Tańskiego w Muzeum Techniki w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie